Elin Jones AC, Llywydd
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Elin Jones AM, Presiding Officer
National Assembly for Wales

Huw Irranca-Davies AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Eich cyf:
Ein cyf: EJ/HG

26 Hydref 2017

Annwyl Huw

Diwygio'r Cynulliad: anghymhwyso

Yn fy llythyr ar 18 Awst, amlinellais y gwaith y mae Comisiwn y Cynulliad yn arwain arno ar ran y Cynulliad i ystyried sut y byddai'r pwerau yn Neddf Cymru 2017 sy'n ymwneud â threfniadau etholiadol a sefydliadol y Cynulliad o bosib yn cael eu harfer. Edrychaf ymlaen at gael eich barn ar unrhyw ddiwygiadau deddfwriaethol sy'n ofynnol o ran difenwi, dirmyg y llys a braint y Cynulliad yn ei bryd.

Fel rhan o'r gwaith hwn, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i ymchwiliad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol yn ystod y Pedwerydd Cynulliad i anghymwyso person rhag bod yn Aelod o'r Cynulliad yn 2014. Mae argymhellion y Pwyllgor yn cynnwys nifer sy'n galw am newid deddfwriaethol (gweler yr Atodiad i'r llythyr hwn). Ar y pryd, nid oedd y materion hyn o fewn cymhwysedd y Cynulliad. Fodd bynnag, gallai datganoli pwerau dros drefniadau etholiadol y Cynulliad o fis Ebrill 2018, a datblygu deddfwriaeth Diwygio'r Cynulliad, fod yn gyfle i roi argymhellion y Pwyllgor ar waith.

Byddwn yn croesawu barn eich Pwyllgor ar sut y dylid datblygu argymhellion eich rhagflaenwyr, ac a oes unrhyw faterion eraill sy'n ymwneud ag anghymhwyso y dylid eu hystyried fel rhan o ddatblygiad Bil Diwygio'r Cynulliad.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
Llywydd@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru
0300 200 7403

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
Llywydd@assembly.wales
www.assembly.wales
0300 200 7403

Elin Jones AC, Llywydd
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Elin Jones AM, Presiding Officer
National Assembly for Wales

Rwy'n ymwybodol iawn o faich gwaith sylweddol eich Pwyllgor a'r angen i chi gydbwyso blaenoriaethau amrywiol. Am y rheswm yma, ysgrifennaf atoch mewn da bryd er mwyn i chi gael y cyfle gorau posibl i ddylanwadu ar ddatblygiad y deddfwriaeth.

Byddai'n ddefnyddiol derbyn eich sylwadau ar unrhyw faterion y gallai fod angen newid deddfwriaethol arnynt fel rhan o'r rhaglen ddiwygio erbyn diwedd 2017.

Yn gywir

Elin Jones AC
Llywydd

Elin Jones AC, Llywydd
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Elin Jones AM, Presiding Officer
National Assembly for Wales

Atodiad: Argymhellion perthnasol ar anghymhwysiad a wnaed gan Bwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol y Pedwerydd Cynulliad

Argymhelliad 2 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn cyflwyno deddfwriaeth berthnasol i ddiwygio Deddf Llywodraeth Cymru 2006 er mwyn i'r broses anghymhwyso o swydd gyhoeddus benodol ddod i rym adeg tyngu'r llw teyrngarwch neu gymryd y cadarnhad o deyrngarwch fel Aelod Cynulliad. Ni ddylai'r newid hwn fod yn berthnasol i nifer bach iawn o swyddi - fel y nodir yn adran 16 o Ddeddf 2006 neu drwy orchymyn - lle y byddai bod yn ymgeisydd, er enghraifft, yn arwain at wrthdaro rhwng buddiannau neu ymddangos fel petai'n tanseilio didueddrwydd.
Argymhelliad 3 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn cyflwyno deddfwriaeth briodol i gael gwared â'r darpariaethau perthnasol yng Ngorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 2007 sy'n ei gwneud yn ofynnol i ymgeiswyr, wrth dderbyn enwebiad, ddatgan nad ydynt, hyd eithaf eu gwybodaeth a'u cred, yn dal swydd sy'n eu hanghymhwyso.
Argymhelliad 5 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn diwygio adran 16 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i sicrhau bod unrhyw anghymwysiadau ynddi yn cael eu nodi'n llawn yn hytrach na thrwy gyfeirio at ddeddfwriaeth arall a bod yr holl anghymwysiadau a bennir ynddi yn dod yn weithredol adeg enwebu.
Argymhelliad 6 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn diwygio adran 16(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i dynnu'r Archwilydd Cyffredinol ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, er mwyn gallu'u cynnwys mewn gorchymyn anghymhwyso priodol gyda swyddi eraill.
Argymhelliad 7 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn diwygio adran 16(4) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 fel y dylai person sy'n dal swydd arglwydd raglaw, rhaglaw neu uchel siryf gael ei anghymhwyso rhag bod yn Aelod Cynulliad.
Argymhelliad 21 - rydym yn argymell bod Llywodraeth y DU yn gwahardd yr arfer o sefyll fel Aelod Cynulliad ac fel Aelod o Dŷ'r Arglwyddi, ond na ddylai'r gwaharddiad fod yn berthnasol i unrhyw un sydd ar hyn o bryd yn gwasanaethu fel aelod o'r ddau sefydliad.